

**166. Bijbelstudie over
PEMULIHAN ISRAEL
HET HERSTEL VAN ISRAËL
SHIQUM YIS'RA'EL
שִׁקוּם יִשְׂרָאֵל**

Deel 1: Ezechiël 36:1-15

Toen ik in 1991 met mijn gezin voor de eerste keer in Israël was om tante Anny te bezoeken, haalde zij een stapeltje foto's van vóór en vlak na de oorlog uit de kast. Eén van deze foto's gaf mij de aanleiding voor deze bijbelstudie: een tentenkamp in de woestijn. "Weet je waar deze foto gemaakt is?", vroeg zij mij. Ik antwoordde met een tegenvraag: "In de Negev?" - "Welnee!" zei tante Anny. "Deze foto is hier gemaakt!" Ik snapte het niet. Tante Anny woonde in een mooi appartement in Ramat Aviv, een prachtige buitenwijk van Tel Aviv, vlakbij de universiteit en de Qin'yon, de Mall. Hoe kon deze foto hier gemaakt zijn? Toen vertelde zij mij haar verhaal. Tante Anny woonde destijds samen met haar moeder en haar zus in een tent in de woestijn bij Tel Aviv, want Ramat Aviv bestond toen nog niet. Sterker nog, zij hebben eraan meegewerkt om het te bouwen. Het was keihard werken in de brandende zon en zij leefden in bittere armoe. Tante Anny, haar zus en haar moeder behoorden tot de pioniers, die de woestijn lieten bloeien als een roos. Toen ik dit hoorde was ik hartstikke trots op haar. Ze liet ons nog meer foto's zien uit die periode. Helaas zag zij evenals de meeste Israëli's G'ds hand daar niet in. Natuurlijk was het een enorme prestatie die zij geleverd hebben.

Door moeizaam werk vol ontberingen hebben nieuwe steden en dorpen, groene bossen en vruchtbare landerijen de plaats ingenomen van kale heuvels, woestijnen en moerassen. Ruïnesteden uit bijbelse tijden, die vele eeuwen lang onder zandverstuivingen sluimerden, werden opgegraven en herbouwd. Voor de overlevenden van de Holocaust en de vele Joden die de pogroms in Oost-Europa en de Arabische landen ontvlucht waren, was dit een pure noodzaak, maar voor degenen die de Schriften kennen was het een groot wonder! Wie had ooit gedacht, dat het land dat velen slechts uit de Bijbel kenden en sinds de verwoesting van de tempel in het jaar 70 na de gewone jaartelling verwoest, verwaarloost en grotendeels ontvolkt was, weer tot bloei zou komen?

Zonder het zelf te beseffen werkten tante Anny, haar zus en haar moeder mee aan de letterlijke vervulling van de profetie in Ezechiël 36, waarin duizenden jaren geleden het herstel van Israël werd voorspeld. Wat een buitengewoon voorrecht genoten zij toen om dit te mogen meemaken, ook al zagen zij dit zelf niet zo! Toch niet alleen toen, ook nu nog steeds worden de teruggekeerde kinderen Israëls op een spectaculaire wijze door de Eeuwige gebruikt om Zijn belofte te vervullen, want Ezechiël 36 is nog altijd in volle gang en de vervulling van Ezechiël 37 staat ook al aan te komen. Laten we deze bemoedigende profetieën eens nader bestuderen:

יְחֶזֶק יִחְזָקָאֵל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:1

"Gij nu, mensenkind, profeteer over de bergen van Israël en zeg: Bergen van Israël, hoort het woord van de Eeuwige."

"Dan engkau, hai anak manusia, bernubuatlah terhadap gunung-gunung Israel dan engkau harus mengatakan: Hai, gunung-gunung Israel, dengarkanlah firman Tuhan!"

De Eeuwige gaf aan de profeet Ezechiël het bevel, zich met troostrijke woorden tot de ontvolkte en verwaarloosde bergen van Israël te richten en tegen hen te profeteren. Hun bewoners waren vanwege hun slechte en g'ddeloze wandel gedood of weggevoerd en onder de volken over de hele aarde verspreid. De Israëlieten waren weg en de bergen van Israël bleven eenzaam en verlaten achter.

Toch dit was al van tevoren voorspeld, want ook toen was de profeet bevolen, tegen de bergen van Israël te profeten om hun aan te kondigen wat er zou gaan gebeuren: *"Mensenkind,*

richt uw blikken op de bergen Israëls, profeteer tegen hen en zeg: bergen Israëls, hoort het woord van Adonai haShem: zo zegt Adonai haShem tot de bergen en de heuvelen, tot de beekbeddingen en de dalen: zie, ik breng het zwaard over u en uw hoogten zal ik vernietigen! - Hai anak manusia, arahkanlah wajahmu ke gunung-gunung Israel, dan bernubuatlah terhadap mereka. Dan, engkau harus mengatakan: Hai gunung-gunung Israel, dengarkanlah firman Tuhan Elohim: Beginilah Tuhan Elohim berfirman pada gunung-gunung, dan pada bukit-bukit, pada alur-alur sungai dan pada lembah-lembah. Lihatlah, Akulah yang akan mendatangkan pedang padamu dan Aku akan menghancurkan tempat-tempat pemujaanmu!" (יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 6:2-3). Deze profetie is inderdaad uitgekomen, maar daar bleef het gelukkig niet bij, want dezelfde profeet kreeg later het bevel om opnieuw tegen de bergen van Israël te profeteren, dat de Eeuwige het ooit weer zal herstellen.

Toch wat wordt hier met de bergen van Israël bedoeld? De Karmelberg, de Olijfberg en de Tempelberg misschien? Natuurlijk, die ook! Toch niet alleen de bekende bergen, maar eigenlijk het hele bergland van Judea en Samaria alsook de bergen en heuvels in de overige delen van het land Israël.

In feite is de term 'bergen van Israël' gewoon synoniem met 'het land van Israël', Eretz Yis'ra'el. Toch wordt met 'de bergen van Israël' in de TeNaCH op de eerste plaats het gebied bedoeld, dat de huidige zogenaamde West Bank omvat, die tot de Palestijnse autoriteit behoort.

Ooit vormde dit gebied het hart van het Beloofde Land, want de meest bekende bijbelse plaatsen Beit El [Bethel], Beit Lechem [Bethlehem], Chev'ron [Hebron], Shilo [Silo], en Sh'chem [Sichem] bevinden zich in de bergen van Israël, maar zijn thans onder Palestijns bestuur en heten nu respectievelijk Baytin, Bayt Lahm, Al-Khalil, Khirbat Saylun en Nablus. Ook de heilige stad Yerushalayim [Jeruzalem], die door de Arabieren Al Quds genoemd wordt, behoort met de berg Tziyon [Sion] en de Tempelberg tot de bergen van Israël.

Juist door het feit, dat het grootste deel van de bergen van Israël nog steeds niet aan G'ds volk terugggegeven is, maakt de profetie van Ezechiël 36 zo interessant en actueel voor ons, want de belofte staat nog onveranderd overeind en wat de G'd van Israël heeft beloofd, dat zal Hij ook doen! Laten we nu kijken, wat de Eeuwige bij monde van de profeet tot de bergen van Israël te zeggen heeft:

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:2

"Zo zegt Adonai haShem: omdat de vijand van u gezegd heeft: ha, eeuwige hoogten zijn in ons bezit gekomen!"

"Beginilah Tuhan Elohim berfirman: Karena musuh itu telah berkata terhadap engkau: Hore! Tempat-tempat tinggi sejak dahulu telah menjadi kepunyaan kita!"

Nieuwe Bijbelvertaling: *"Dit zegt Adonai haShem: Vol leedvermaak heeft de vijand geroepen: Die oeroude bergen zijn nu van ons!"* Groot Nieuws Bijbel: *"Jullie vijand roept vol leedvermaak: Eindelijk zijn de oeroude bergen in ons bezit!"* Het Boek: *"Uw vijanden hebben spottend om u gelachen en gezegd, dat uw aloude bergtoppen hun eigendom waren!"* Wel, dat zeggen ze nog steeds en vreemd genoeg geven de Verenigde Naties en zelfs de meeste landen van de EU hun nog gelijk ook, terwijl G'ds Woord toch iets heel anders zegt.

Vele eeuwen lang werden de bergen van Israël door vele opeenvolgende machthebbers opgeëist, en toen daar in de vorige eeuw weer bloeiende Joodse nederzettingen ontstonden en het er op leek, dat ze eindelijk weer in het bezit van Israël zouden komen, werd de nieuwe Joodse staat op de dag van zijn geboorte, 15 mei 1948, door zes Arabische landen aangevallen en de bergen van Israël vielen in de handen van de Jordaniërs.

Judea en Samaria werden met alle heilige plaatsen inclusief de Tempelberg, het tempelplein en de Kotel, de zogenaamde Klaagmuur in bezit van Jordanië, toen de Verenigde Naties G'ds land verdeelden en de grenzen bepaalden. Israël kreeg daarbij alleen de moderne wijken van Jeruzalem ten westen van de oude Stad toegewezen. Zo werd Jeruzalem evenals Berlijn in een oostelijk en een westelijk deel verdeeld met een massieve muur ertussen. Deze overeenkomst is werkelijk verbluffend! De 34 synagogen in Oost-Jeruzalem met vele kostbare Torarollen en manuscripten werden door de Arabieren grotendeels vernield en alle Joodse inwoners werden uit hun huizen gezet. Niet alleen in de Oude Stad van Jeruzalem, maar in het hele gebied, dat

sindsdien de Westelijke Jordanoever genoemd wordt. Alle Joden werden verdreven en hun eigendommen geconfisqueerd of vernietigd. Complete Joodse dorpen werden verwoest. Geen enkele Jood mocht in de buurt komen van de Tempelberg en ook geen enkele Jood mocht op de voor hem meest heilige plaats in Jeruzalem bidden: bij de Kotel, de Klaagmuur!

Negentien jaar lang was de toegang tot de bergen van Israël en de heilige plaatsen in Jeruzalem voor Joden verboden en volledig afgegrensd! Tot 7 juni 1967! Toen hebben de soldaten van het Israëlijsche leger na een heldhaftige strijd de Oude Stad en heel Judea en Samaria opnieuw ingenomen! De heilige plaatsen waren weer toegankelijk voor Joden, en de synagogen werden weer herbouwd en heringewijd. Er werden weer Joodse nederzettingen in de bevrijde gebieden gebouwd, maar wie dacht dat daarmee Ezechiël 36 nu helemaal vervuld zou zijn komt bedrogen uit, want de bevrijde gebieden in Judea en Samaria werden nu door de Verenigde Naties als 'bezette gebieden' beschouwd en als zodanig in alle media genoemd.

יְחֵזְקִיאֵל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:3

“Daarom profeteer en zeg: zo zegt Adonai haShem: juist omdat men u van alle kanten verwoest en vertreden heeft, opdat gij het bezit zoudt worden van het overblijfsel der volken, en omdat gij in opspraak gebracht en belasterd zijt door de mensen...”

“Oleh karena itu bernubuatlah, dan engkau harus mengatakan: Beginilah Tuhan Elohim berfirman: Oleh karena, ya oleh karena kesunyian dan kehancuranmu dari segala penjuru, sehingga engkau telah menjadi kepunyaan sisa bangsabangsa, dan engkau diletakkan di atas bibir lidah dan menjadi pergunjangan bangsa-bangsa...”

Groot Nieuws Bijbel: *“Van alle kanten kwamen de volken op u af, ze verwoestten en vernielden je. Een deel van die volken nam jullie in bezit en nu word je door iedereen bespot en beledigd!”* In תהלים Tehilim [Psalmen] 79:4 klagen zij: *“De buurlanden honen en bespotten ons, we worden met schande overladen!”* (GNB).

De Eeuwige laat de profeet tegen de bergen van Israël zeggen, dat Hij op de hoogte is van de jammerlijke toestand waarin het land Israël zich bevindt, en dat de annexatie van Zijn eigen land en de verwoesting van Joodse dorpen en steden bij de volken rondom in ieders mond is.

Hij heeft het gehoord dat zij vol leedvermaak hatelijke en honende opmerkingen daarover maken, vooral ten opzichte van de verwoestingen, die in de heilige stad Jeruzalem zijn aangericht: *“Ieder die voorbijkomt, schudt spottend het hoofd en zegt: Is dit de stad die voor de mooiste stad ter wereld moet doorgaan, die ‘Vreugde van de hele aarde’ wordt genoemd? Uw vijanden lachen u honend uit. Zij fluiten en knarsen met hun tanden en zeggen: Uiteindelijk hebben we haar dan toch eronder gekregen! Op dit moment hebben we lang gewacht en nu is het dan zover! Met onze eigen ogen hebben we haar nederlaag gezien! - Semua orang yang lewat bertepuk tangan kepadamu. Mereka mencemooh dan menggelengkan kepala mereka kepada putri Yerusalem, sambil berkata: Inikah kota yang mereka sebut kecantikan yang sempurna, kesukaan seluruh bumi? Semua musuhmu telah mengangakan mulutnya melawan engkau; mereka mencemooh dan mengertakkan gigi mereka; mereka berkata: Kami telah menelannya. Tentu inilah hari yang kami nantikan; telah kami temukan, telah kami lihat!”* (איכה Eicha [Klaagliederen - Ratapan] 2:15-16, Het Boek).

יְחֵזְקִיאֵל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:4

“Daarom, bergen van Israël, hoort het woord van Adonai haShem. Zo zegt Adonai haShem tot de bergen, de heuvels, de beekbeddingen en de dalen, tot de woeste puinhopen en de ontvolkte steden, die voor het overblijfsel der omwonende volken tot buit en tot een voorwerp van spot geworden zijn...”

“Maka, hai gunung-gunung Israel, dengarkanlah firman Tuhan Elohim: Beginilah Tuhan Elohim berfirman kepada gunung-gunung dan kepada bukit-bukit, kepada ngarai dan kepada lembah-lembah, kepada reruntuhan yang remuk, dan kepada kota-kota yang ditinggalkan, yang menjadi mangsa dan ejekan bagi sisa bangsa-bangsa di sekitarnya.

Nieuwe Bijbelvertaling: *“Luister daarom, bergen van Israël, naar de woorden van Adonai haShem. Dit zegt Adonai haShem tegen de bergen en tegen de heuvels, tegen de*

rivierbeddingen en tegen de dalen, tegen de verwoeste puinhopen en tegen de verlaten steden, tegen alles wat is buitgemaakt en bespot door de volken om u heen...”

En tegen de omwonende volken zegt de Eeuwige: “Al je beledigingen heb ik gehoord, alles wat je hebt gezegd over de bergen van Israël: dat ze verwoest waren, dat jij ze kon plunderen! Ook tegen Mij heb je op hoge toon gesproken, ook Mij heb je uitgedaagd, Ik heb het gehoord! Dit zegt Adonai haShem: De hele aarde zal zich verheugen als Ik van jou een woestenij maak, zoals jij je verheugde toen het land van het volk van Israël verwoest werd. Jou, Seirgebergte, zal Ik hetzelfde aandoen: een woestenij zul je zijn, jij en de rest van Edom; ze zullen weten dat Ik de Eeuwige ben! - Aku telah mendengar segala penghinaanmu yang telah engkau ucapkan terhadap gunung-gunung Israel dengan mengatakan: Hancur! Mereka telah diserahkan kepada kita sebagai makanan! Dan engkau telah membesarkan diri dengan mulutmu melawan Aku, dan memperbanyak kata-katamu melawan Aku; Aku sudah mendengarnya. Beginilah Tuhan Elohim berfirman: Ketika seluruh bumi bersukacita, Aku akan menjadikan engkau reruntuhan. Sebagaimana bersukacita atas pusaka keluarga Israel, karena mereka telah menjadi reruntuhan, demikianlah Aku akan melakukannya terhadap engkau. Engkau akan menjadi reruntuhan, hai gunung Seir dan seluruh Edom, semuanya! Dan mereka akan mengetahui bahwa Akulah Tuhan!” (יְחִזְקִיאֵל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 35:12-15, NBV).

Even voor de duidelijkheid: geheel Edom inclusief het Seirgebergte, maakt deel uit van het huidige Jordanië. Toen Jeruzalem verwoest werd en de Israëlieten in ballingschap weggevoerd werden, stonden de Edomieten, die van Esau afstamden en dus eigenlijk familie waren, met leedvermaak ernaar te kijken en zodra de Babyloniërs met hun gevangenen vertrokken waren, snelden de Edomieten evenals alle andere omringende volken naar de bergen van Israël, om de ontvolkte dorpen, steden, boerderijen en verlaten wijngaarden helemaal leeg te plunderen.

Dat was niet alleen in het begin zo, maar door alle eeuwen heen. Alle volken die G'ds land overheersten, van de Assyriërs, de Babyloniërs, de Grieken en de Romeinen tot aan de Turken, de Britten en de Arabieren aan toe pakten wat ze pakken konden en roofden het land helemaal leeg. En wat er nog aan groen over was werd door de geiten en schapen van de rondtrekkende Arabieren kaalgevreten.

Bijna tweeduizend jaar lang was het 'land van melk en honing' veranderd in een woestijn en de ooit zo bosrijke bergen van Israël waren door erosie vervormd tot kale rotsen. Daar waar eens grote uitgestrekte bossen stonden, waren de heuvels boomloos en leeg. Door de eeuwen heen werd er door de vreemde overheersers roofofbouw gepleegd en de bergen en heuvels geheel ontbost. De ruïnes van eens bloeiende dorpen en welvarende steden lagen er verlaten bij, de eens vruchtbare kustvlakte werd door schuivend duinzand bedekt en ook de prachtige olijfgaarden en wijnbergen van weleer waren verdwenen. Vruchtbare akkers, weidegronden en grasvelden veranderden in zandwoestijnen. Zelfs de in bijbelse tijden zo bloeiende vlakte van Jizreël was tot gevaarlijk moeras gedegenereerd en werd tot een broedplaats voor de dodelijke malariamuskieten. Zelfs in Galilea werden de vruchtbare heuvels door erosie van hun bossen beroofd. Zo lag het land, dat door de verspieders een buitengewoon goed en vruchtbaar land genoemd werd, een land van melk en honing, er bijna tweeduizend jaar lang verlaten en verwoest bij en niets herinnerde nog aan de vergane glorie.

יְחִזְקִיאֵל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:5

“Daarom, zo zegt Adonai haShem, voorwaar, in het vuur van Mijn naijver heb Ik gesproken tot het overblijfsel der volken en tot geheel Edom, die met hartgrondige vreugde en diepe minachting Mijn land voor zichzelf ten erfdeel hadden bestemd om het volkomen uit te plunderen!”

“Oleh karena itu beginilah firman Tuhan Elohim: Sungguh Aku telah berfirman dalam api kecemburuan-Ku terhadap sisa bangsa-bangsa, dan terhadap seluruh Edom, yang telah menentukan tanah-Ku sebagai miliknya sendiri dengan segala kegembiraan hati dan dengan umpatan jiwa, dengan maksud membuka tanah itu sebagai mangsa!”

Nieuwe Bijbelvertaling: “Dit zegt Adonai haShem: In het vuur van Mijn hartstocht klaag Ik Edom en al die andere volken aan! Hun hart was vol vreugde en hun ziel vol verachting toen ze Mijn land in bezit namen en er de weidegronden buitmaakten!” Groot Nieuws Bijbel: “Omdat Ik diep

gekwetst ben, ben Ik tegen die volken uitgevaren, vooral tegen Edom! Zij waren vol leedvermaak en diepe minachting en maakten zich meester van Mijn land om het te plunderen!” Het Boek: *“Mijn toorn is ontbrand tegen deze volken, Edom in het bijzonder, omdat zij Mijn land met plezier en met haat in hun hart hebben leeggeplunderd!”*

De Eeuwige zegt met grote verontwaardiging en woede, dat het land, dat de Arabische burenen van Israël zichzelf toeëigenden en leegroofden, ZIJN land is! Daar staat men tot op heden nog onvoldoende bij stil. Ook de Verenigde Naties en de politieke leiders van de Europese Unie zijn zich er duidelijk niet van bewust, dat de zogenaamde ‘bezette gebieden’ niet door de Joden zijn bezet, maar door de Palestijnen, die men ten onrechte als de rechtmatige eigenaars ziet en om deze reden financieel en politiek steunt.

Het is bedroevend om te constateren, dat de politieke leiders, wiens voorgangers vaak nog hun eed aflegden op de Bijbel, er blijkbaar niet bij stilstaan, dat het hele land Israël inclusief de zogenaamde West Bank en inclusief de Golanhoogten de Eeuwige toebehoort. Hij alleen is de rechtmatige eigenaar, niet de Israeli's en ook niet de Palestijnen.

De Eeuwige noemt de bergen van Israël in bovenstaande tekst *“MIJN LAND”* en Hij is woedend, dat de omringende burenen de brutaliteit bezitten om het vol minachting op te eisen. Niet alleen de Palestijnen, die volgens hun eigen manifest eigenlijk aanspraak maken op heel Israël terwijl zij bijbels-historisch gezien eigenlijk buiten de Gazastrook niets te zoeken hebben, maar ook de Jordaniërs, die Judea en Samaria destijds annexeerden en van 1948 tot 1967 bezet hielden, en de Syriërs, die beweren dat de Golanhoogten van hen zijn.

Daarmee schenden zij niet alleen het eigendomsrecht van de Eeuwige, maar maken ook inbreuk op de gebruiksrechten van de Israëlieten, aan wie de G'd van Israël het land als erfdeel gegeven heeft, zoals in ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia - Yeremia] 12:14 geschreven staat: *“Zo zegt de Eeuwige: Aangaande al de boze naburen, die losslaan op het erfdeel, dat Ik aan Mijn volk, aan Israël, ten erfdeel gegeven heb: zie, Ik ruk hen weg van hun bodem! - Maka TUHAN Elohim berfirman terhadap semua tetanggaku yang jahat yang menyentuh warisan yang telah aku wariskan kepada bangsaku Israel: Lihatlah, Aku akan mencabut mereka dari tanahnya!”*

De Eeuwige zal hen, die Zijn oogappel aanraken en Zijn land verdelen en leegroven, zonder pardon keihard straffen: *“Want, zo zegt Adonai Tz'vaot, wiens heerlijkheid Mij gezonden heeft, aangaande de volken die u uitgeplunderd hebben (want wie u aanraakt, raakt Zijn oogappel aan): voorwaar, zie, Ik beweeg Mijn hand tegen hen, en zij zullen hun knechten ten buit worden. Dan zult gij weten, dat Adonai Tz'vaot Mij gezonden heeft. - Karena beginilah Tuhan semesta alam Tsebaot berfirman - Dia telah mengutus aku, di belakang kemuliaan, kepada bangsa-bangsa lain yang menjarah kamu; sebab, siapa yang menjamah kamu, ia menjamah biji mata-Nya - Karena, lihatlah, Aku akan mengebaskan tangan-Ku terhadap mereka, dan mereka akan menjadi jarahan bagi hamba-hamba mereka. Dan kamu akan mengetahui bahwa Tuhan alam Tsebaot telah mengutus aku.”* (זכריה Zechar'ya [Zacharia - Zakharia] 2:8-9).

Keer op keer werd Israël aangevallen en telkens weer kwam het als overwinnaar uit de strijd. Niet alleen omdat het Israëliësch leger IDF zo goed getraind en gemotiveerd is en niet alleen vanwege de uitstekende strategieën en supermoderne wapens, maar op de eerste plaats door de vele wonderen, die de Eeuwige gedaan heeft om Zijn volk te beschermen, want: *“Zie, de Bewaarder van Israël sluimert noch slaapt! - Lihatlah, tidak akan terlelap ataupun tertidur, Penjaga Israel!”* (תהלים Tehilim [Psalmen - Mazmur] 121:4).

Het wordt de hoogste tijd dat de mensen zich realiseren dat de Eeuwige het niet langer meer aanziet, dat Zijn land dat Hij na bijna 2000 jaar aan Zijn volk teruggegeven heeft, door de VN wordt toegekend aan anderen, die er geen recht op hebben.

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:6-7

“Daarom, profeteer over het land van Israël en zeg tot de bergen en de heuvels, tot de beekbeddingen en de dalen: zo zegt Adonai haShem: zie, Ik spreek in Mijn naijver en in Mijn grimmigheid: omdat gij de smaad der volken gedragen hebt, daarom, zo zegt Adonai haShem, zweer Ik: voorwaar, de volken die rondom u wonen, zullen zelf hun smaad dragen!”

“Oleh karena itu bernubuatlah mengenai tanah Israel, dan engkau harus mengatakan kepada gununggunung dan kepada bukit-bukit, kepada ngarai-ngarai, dan kepada lembahlembah: Beginilah Tuhan Elohim berfirman: Lihatlah, Aku telah berfirman di dalam kecemburuan-Ku dan

di dalam amarah-Ku, karena engkau telah menanggung aib bangsa-bangsa. Oleh karena itu beginilah Tuhan Elohim berfirman: Aku telah mengangkat tangan-Ku; sesungguhnya bangsabangsa di sekitarmu, mereka akan menanggung aibnya!”

Nieuwe Bijbelvertaling: “Daarom moet je profeteren over het land van Israël. Zeg tegen de bergen en tegen de heuvels, tegen de rivierbeddingen en tegen de dalen: Dit zegt Adonai haShem: Ik spreek met hartstocht en woede! Jullie zijn vernederd door andere volken, en daarom, zegt Adonai haShem, zweer Ik dat de volken om je heen zelf vernederd zullen worden!” In תהלים Tehilim [Psalmen - Mazmur] 79:12 schrijft de psalmist: “Straf de volken rondom ons zeventvoudig voor de smaad die zij U hebben aangedaan, Eeuwige! - Ganjarlah tetangga kami tujuh kali lipat, celaan mereka ke dalam dada mereka, sebagaimana mereka telah mencela Engkau, ya Tuhan!” (NBV).

De G'd van Israël, die rechtvaardig is, die gezegd heeft: “Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden! - Punya-Kulah pembalasan, Akulah yang akan membalas!” (Dt. 32:35, Rom. 12:19 en Hebr. 10:30), zal smaad met smaad en schande met schande vergelden! De omringende volken die Zijn volk verachten, belasteren en aanvallen, zullen hetzelfde vroeger of later aan het eigen lijf ondervinden.

Ook de psalmist spreekt van de omwonende volken, die tegen Israël samenspannen en hij smeekt de Eeuwige om in te grijpen: “Laat iets van U horen, o G'd! Spreek toch en blijf niet werkeloos toezien. Uw tegenstanders gaan tekeer. De mensen die U haten, krijgen de overhand. Zij beramen aanslagen tegen Uw volk en overleggen hoe zij Uw volgelingen kunnen aanvallen. Zij zeggen tegen elkaar: We gaan dat hele volk uitroeien. Niemand kent dan nog het volk van Israël.

Zij waren het al snel eens en hebben een verdrag gesloten om gezamenlijk tegen U op te staan. De Edomieten en Ismaëlieten; de Moabieten en de Hagarenen. De Gebalieten, Ammonieten en Amalekieten; en ook de Filistijnen, samen met de inwoners van de stad Tyrus. Assur kwam erbij; het helpt de nakomelingen van Lot. Doe met hen maar hetzelfde als U met de Midjanieten deed en als met Sisera. Of zoals met Jabin bij de rivier de Kison. Zij werden bij Endor verslagen en gedood; hun lijken dienden als mest voor het land. Behandel hun voorname mannen maar net als de koningen Oreb en Zeëb, die U beiden doodde. Doe met hun koningen maar net als U deed met de Midjanitische koningen Zebah en Zalmuna, die U doodde. Want zij wilden Uw land in bezit nemen.

Mijn G'd, laat hen zweven als de zadjes van een distel; blaas hen weg als kaf dat door de wind wordt verdreven. Zoals het vuur een bos verbrandt en de vlammen de bergen roodgloeiend maken, achtervolg hen zo met Uw storm; jaag hun schrik aan met Uw wervelwind. Maak hen te schande; misschien zullen zij dan ooit nog eens naar U zoeken, Eeuwige. Laten zij zich schamen en door schrik overmand worden; laat hen door de grond gaan van berouw. Dan zullen zij eindelijk beseffen dat U de Eeuwige bent. Dat U de Allerhoogste bent op aarde!

Ya Elohim, kiranya diri-Mu tidak diam terus; janganlah membisu, dan janganlah diam seperti itu, ya Elohim. Sebab lihatlah, musuh-musuh-Mu sedang mengaum, dan orang-orang yang membenci Engkau, mengangkat kepala. Mereka merancang kejahatan melawan umat-Mu, mereka bersepakat melawan orang yang ada dalam persembunyian-Mu. Mereka berkata: Mari kita akan melenyapkan mereka sebagai suatu bangsa, dan nama Israel tidak akan diingat lagi.

Sebab mereka bersekongkol dengan sehati bersama-sama mereka mengadakan perjanjian melawan Engkau. Bahkan kemah Edom dan orang-orang Ismail, Moab dan keturunan Hagar. Gebal, dan Amon, dan Amalek, Filistia bersama dengan penduduk Tirus. Juga Ashur telah bergabung dengan mereka; mereka menjadi tangan keturunan Lot. Bertindaklah terhadap mereka seperti kepada Midian, seperti kepada Sisera, seperti kepada Yabin di sungai Kison. Mereka dipunahkan di Endor, mereka menjadi kotoran untuk tanah. Jadikan para bangsawan mereka seperti Oreb dan Zeëb, dan semua pemimpin mereka seperti Zeba dan Zalmuna. Yang berkata: Marilah kita merebut padang gembalaan Elohim menjadi milik kita!

Ya, Elohimku, buatlah mereka seperti baling-baling, seperti sekam terhadap angin. Seperti api membakar hutan, dan seperti lidah api berkobar di pegunungan; maka kejarlah mereka dengan topan-Mu, dan ancamlah mereka dengan badai-Mu. Lumurilah wajah mereka dengan rasa malu supaya mereka mencari Nama-Mu, ya Tuhan. Biarlah mereka malu dan ketakutan selamanya; dan biarlah mereka menjadi hina dan binasa. Dan biarlah mereka mengetahui,

bahwa Nama-Mu adalah Tuhan; bahwa Engkau sendirilah Yang Mahatinggi atas seluruh bumi!" (תהלים Tehilim [Psalmen - Mazmur] 83:1-19, Het Boek).

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:8

“Maar gij, bergen van Israël, zult uw takken voortbrengen en uw vruchten dragen voor Mijn volk Israël, want nabij is zijn komst!”

“Namun kamu, gunung-gunung Israel, kamu akan mengeluarkan cabang-cabangmu dan menghasilkan buah-buahmu bagi umat-Ku Israel, karena mereka akan kembali datang mendekat!”

Groot Nieuws Bijbel: *“Bergen van Israël, je bomen zullen weer bladeren krijgen en vruchten voortbrengen voor Mijn volk, want Mijn volk zal spoedig thuiskomen!”* De profeet moest aan de bergen van Israël het blijde nieuws verkondigen dat er voor hen ooit weer goede tijden zullen aanbreken, want de Eeuwige zal zich om hen bekommeren en alles weer herstellen.

De kale rotsen zullen weer bebost zijn en vruchten dragen voor de rechtmatige bewoners, die spoedig naar hun land terug zullen keren. De Israëlieten zullen naar het verwoeste en verwaarloosde land terugkeren en het weder opbouwen en de wijnbergen en olijfgaarden zullen weer een overvloedige opbrengst leveren aan de teruggekeerde kinderen Israëls: *“Want het zaad gedijt, de wijnstok geeft zijn vrucht, het land geeft zijn opbrengst en de hemel geeft zijn dauw; en ik doe het overblijfsel van dit volk dit alles beërven. - Oleh karena benih damai sejahtera, maka pohon anggur itu akan menghasilkan buahnya, dan tanah akan memberikan hasilnya, dan langit akan menurunkan embunnya, dan Aku akan membuat sisa bangsa ini mewarisi semuanya itu.”* (זכריה Zechar'ya [Zacharia - Zakharia] 8:12).

“Zo zegt de Eeuwige: Weerhoud uw stem van wenen, uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, luidt het woord van de Eeuwige, zij zullen terugkeren uit het land van de vijand. Ja, er is hoop voor uw toekomst, luidt het woord van de Eeuwige, de kinderen zullen naar hun gebied terugkeren. - Beginilah Tuhan berfirman: Cegahlah suaramu dari tangisan dan matamu dari cucuran air mata. Sebab akan ada upah untuk pekerjaanmu, firman Tuhan, dan mereka akan kembali ke daerah mereka sendiri. Dan akan ada harapan bagi masa depanmu, firman Tuhan, bahwa anak-anakmu akan datang kembali ke daerah mereka sendiri.” (ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia - Yeremia] 31:16-17).

Voor ons klinkt dit helemaal niet zo vreemd in de oren, want als wij met vakantie in Israël zijn zien wij dit met onze eigen ogen om ons heen gebeuren. Maar nu moet u zich even proberen voor te stellen, hoe onze grootouders en overgrootouders deze bijbelteksten gelezen hebben. Een massale terugkeer van Joden naar het land van hun voorouders was toen nog niet aan de orde en dat de woestijn weer zal veranderen in vruchtbaar land was voor hen ook ondenkbaar. En toch is het precies uitgekomen wat de profeet al duizenden jaren geleden heeft voorgezegd!

Door verwaarlozing, erosie en roofofbouw werden de in bijbelse tijden zo prachtige bergen en heuvels van Judea, Samaria en Galilea van hun bomen beroofd. Vooral in de Ottomaanse tijd zorgde de belasting op bomen ervoor, dat het land dermate ontbost werd, dat er volgens sommige bronnen in de negentiende eeuw zelfs nog minder dan 1000 bomen over waren. Met de komst van de eerste groepen Joodse pioniers in het begin van de twintigste eeuw kwam daar geleidelijk aan weer een positieve verandering in. In streken, waar zij meer dan 2000 jaar niet meer gezien werden, groeien nu weer vijgenbomen, cipressen, mirten en eiken, die bij tienduizenden geplant worden. In de vlakte langs de kust leveren ontelbare grapefruit- en sinaasappelbomen rijke oogsten en bananenbomen in de Jordaanvallei. Dadelpalmen ziet men in het hele land, het is een lust voor het oog. Het was voor mij destijds echt een belevenis om de eerste olijfbomen van mijn leven te zien staan op de Olijfberg, waarbij in mijn gedachten de bijbelse tijden herleefden.

Als wij bedenken, dat de met uitgestrekte dennenbossen bedekte bergen en heuvels van Judea en Galilea vóór de komst van de Joodse kolonisten nog kale rotsen waren, en tante Anny de vruchtbare landbouwgebieden nog als woestijnlandschap gekend heeft, dan begrijpen wij, dat zij uitsluitend hun takken voortbrengen en vrucht dragen voor G'ds volk Israël, aan wie Hij het land beloofd heeft, en niet voor de vreemde overheersers, die het zichzelf toegeëigend hadden. Zo is ook dit gedeelte van de eeuwenoude profetie letterlijk uitgekomen.

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:9

“Want zie, Ik kom bij u en keer Mij tot u, gij zult bewerkt en bezaaid worden.”

“Sebab, lihatlah, bagimulah Aku ada dan Aku akan kembali kepadamu, dan kamu akan diolah dan ditaburi.”

De Eeuwige zegt tegen de bergen van Israël, dat niet alleen Zijn volk bij hen terug zal komen, maar ook Hij zelf! Hij zal Zich hen weer toewenden, en hun grond zal opnieuw bewerkt en hun gewassen gezaaid worden. En tegen de terugkerende Israëlieten zegt Hij: *“Gij zult weer wijngaarden planten op de bergen van Samaria, en wie ze planten, zullen ook de vrucht genieten! - Engkau akan menanam pohon-pohon anggur di gunung-gunung Samaria; dan para petani akan menanam dan menikmati hasilnya.”* (ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia - Yermia] 31:5).

En daar gaven zij maar al te graag gehoor aan! Uitgestrekte moerassen werden drooggelegd in de Hule-vallei en Galilea en door irrigatie werden zelfs grote gebieden van de Negev-woestijn bruikbaar gemaakt voor de landbouw. Wat ruim 2000 jaar volstrekt onmogelijk leek, werd nu binnen enkele tientallen jaren gerealiseerd: woestijnzand moest wijken voor vruchtbare velden, waarop prachtige bloemen, lekkere groenten en sappig fruit, maïs en tarwe en zelfs pinda's en katoen rijke oogsten opleveren.

In de EU-landen worden weliswaar wijn en landbouwproducten, die uit de zogenaamde 'bezette gebieden' afkomstig zijn geboycot, maar de Joodse kolonisten verbouwen het daar in gehoorzaam aan de opdracht van haShem, die we zojuist in Jeremia 31:5 gelezen hebben: *“U zult weer wijngaarden planten op de berghellingen van Samaria en met voldoening de opbrengsten van uw eigen tuinen eten!”* (Het Boek).

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:10

“Ik zal de mensen op u talrijk maken: het ganse huis Israëls; de steden zullen weer bewoond en de puinhopen herbouwd worden.”

“Aku akan melipatgandakan manusia atasmu, seluruh keluarga Israel, semuanya. Maka kota-kota akan didiami dan reruntuhan-reruntuhan akan dibangun.”

Nieuwe Bijbelvertaling: *“Ik zal veel mensen op je laten wonen, heel het volk van Israël, en de steden zullen weer worden bewoond, de puinhopen weer worden opgebouwd.”* Het Boek: *“Ik zal uw bevolking door het hele land sterk laten groeien en de groei van uw veestapel zal daarmee gelijke tred houden. De steden en puinhopen zullen weer worden opgebouwd en bewoond.”*

Eeuwenlang was het land onderbevolkt. Slechts kleine Joodse gemeenschappen, die na de verstrooiing achtergebleven waren, bedoeïenen, die met hun kudde door het land trokken op zoek naar karige weidegronden en Turkse ambtenaren en garnizoenssoldaten vormden de weinige inwoners. Daardoor was er voldoende ruimte voor de terugkerende Israëlieten om zich in het land van hun voorouders te vestigen zonder iemand weg te hoeven sturen. De meeste Arabieren, die zichzelf nu Palestijnen noemen, vestigden zich pas in Palestina, toen de Turken al weg waren en de Joodse kolonisten in de tijd van het Britse mandaat al grote delen van het land ontgonnen hadden. Toen de Eeuwige zei, dat Hij de mensen in dit land talrijk zal maken, bedoelde Hij dus niet hen, maar het volk van Israël en in de NBG-vertaling staat zelfs 'het ganse huis Israëls', het gehele huis Israëls dus, met nadruk op gehéél! In andere profetieën zegt de Eeuwige, dat Hij niemand zal achterlaten in de verstrooiing. Wat een heerlijke belofte!

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:11

“Ja, Ik zal mensen en dieren op u talrijk maken, zij zullen zich vermenigvuldigen en vruchtbaar zijn; Ik zal u bevolken als vanouds en u weldoen meer dan vroeger; en gij zult weten, dat Ik de Eeuwige ben!”

“Aku akan melipatgandakan manusia atasmu, dan binatang, dan mereka akan bertumbuh dan beranak cucu, dan Aku akan membuat kamu tinggal seperti keadaanmu sebelumnya; dan Aku

akan berbuat lebih baik daripada permulaanmu. Dan kamu akan mengetahui bahwa Akulah Tuhan!"

Wat een geweldig voorrecht is het voor ons, om al deze profetieën in onze tijd in vervulling te zien gaan en welk een voorrecht was het voor tante Anny, dat zij daaraan mee mocht werken! Meter voor meter werd het land door de Joodse landbouwgemeenschappen in cultuur gebracht. De oude steden, die bijna 2000 jaar geleden werden verwoest, zijn nu herbouwd en weer door de kinderen Israëls bewoond.

Be'ersheva, dat ruim 4000 jaar geleden door Av'raham [Abraham] gesticht werd en later in verval raakte, is nu één van de modernste en belangrijkste steden van Israël midden in de Negev-woestijn! Ook Eilat aan de Golf van Aqaba, dat 3000 jaar geleden door koning Sh'lomo [Salomo] gebouwd werd en waarvan de ruines bijna 2500 jaar lang onder het woestijnzand bedekt waren, werd in 1948 ontdekt en herbouwd. Nu is Eilat een moderne havenstad en toeristisch trekpleister. Overal in het land ontstonden talloze kibbutzim en Joodse nederzettingen.

Wat de media daarbij bewust verzwijgen is het feit, dat de Joden tijdens het Britse mandaat onvruchtbare Arabische grond van de Arabieren kochten en daar de prijs voor betaalden, die men daarvoor vroeg. De Arabieren werden dus niet onteigend zoals gesuggereerd wordt, maar ze werden dik betaald voor de stukken woestijngrond, die voor hen eigenlijk waardeloos waren. En nu de Joden het land vruchtbaar gemaakt hebben eisen de Arabieren het opeens terug en zeggen dat het van hun is. Toch zoals gezegd is het land niet van hun, maar van de Eeuwige, en Hij heeft het aan Zijn volk gegeven.

Dat de Joden hun eigen land later weer terug zouden kopen, dat door de Arabieren werd ingepikt toen zij in de verstrooiing waren, is reeds door de profeet Jeremia voorspeld: *"Men zal ervoor betalen en in aanwezigheid van getuigen koopcontracten opstellen en verzegelen, in het gebied van Benjamin, in het gebied rond Jeruzalem, in de steden van Juda, van het bergland, het heuvelland en de Negev. Want Ik zal hun lot ten goede keren, spreekt de Eeuwige! - Sebab orang-orang akan membeli ladang-ladang dengan perak, dan menuliskannya dalam sebuah akta, dan memeteraikannya, dan memanggil saksi-saksi di tanah Benyamin, serta di tempat-tempat sekeliling Yerusalem, dan kota-kota di Yehuda, dan kota-kota di gunung-gunung, dan kota-kota di lembah, dan di kota-kota tanah Negeb. Sebab Aku akan membebaskan mereka dari penawanan, firman Tuhan!"* (ירמיהו) Yir'm'yahu [Jeremia - Yeremia] 32:44, NBV).

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:12

"Ik zal mensen op u doen verkeren, en wel Mijn volk Israël, die zullen u in bezit krijgen; gij zult hun tot een erfdeel zijn en hen niet langer van kinderen beroven."

"Aku akan membuat manusia berjalan di atasmu, umat-Ku Israel; dan mereka akan memiliki kamu, dan kamu akan menjadi milik pusaka bagi mereka, dan tidak akan ada lagi yang membuat mereka berduka."

Het Boek: *"O Mijn land, Mijn volk zal opnieuw over uw grond lopen en u zult weer aan hen toebehoren. U zult niet langer de plaats zijn, waar het leven van hun kinderen gevaar loopt!"* De Eeuwige belooft Zijn land Israël niet alleen, dat het eens weer aan Zijn volk zal toebehoren, maar ook, dat het land hen niet meer van hun kinderen zal beroven en hun leven daar geen gevaar meer zal lopen. Helaas is dat laatste op dit moment nog niet het geval, want door al die aanslagen en dreigingen van buitenaf loopt hun leven nog steeds dagelijks gevaar.

Toch ooit zal de tijd aanbreken, dat zij veilig in hun land zullen wonen: *"Zij zullen daar veilig wonen en huizen bouwen en wijngaarden planten; ja veilig zullen zij wonen, terwijl Ik gerichten voltrek aan allen uit hun omgeving, die hen veracht hebben. En zij zullen weten, dat Ik, de Eeuwige, hun G'd ben! - Mereka akan tinggal di sana dengan aman, dan akan membangun rumah rumah dan membuat kebun-kebun anggur. Ya, mereka akan tinggal dengan aman, pada saat Aku melakukan penghukuman atas semua yang membenci mereka, yang ada di sekitar mereka. Dan mereka akan mengetahui bahwa Akulah Tuhan Elohim mereka."* (יחזקאל) Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 28:26).

יחזקאל Yechez'q'el [Ezechiël - Yehezkiel] 36:13-15

“Zo zegt Adonai haShem: Omdat men van u zegt: een mensenverslinder zijt gij, een land, dat zijn volk van kinderen berooft, daarom zult gij geen mensen meer verslinden en uw volk niet meer van kinderen beroven, luidt het woord van Adonai haShem. Ik zal u de hoon der volken niet meer doen horen, de smaad der natiën zult gij niet meer dragen, en gij zult uw volk niet meer van kinderen beroven, luidt het woord van Adonai haShem.”

“Beginilah Tuhan Elohim berfirman: Karena mereka berkata kepadamu: Engkau seorang pelahap manusia dan engkau telah merampas bangsa-bangsamu! Oleh karena itu engkau tidak akan melahap manusia lagi, dan engkau tidak akan menyebabkan bangsa-bangsamu hancur, firman Tuhan Elohim. Aku tidak akan membiarkan engkau mendengar aib bangsa-bangsa lebih lama lagi, dan engkau tidak akan menanggung cela bangsa-bangsa lebih lama lagi, dan engkau tidak akan menyebabkan bangsa-bangsamu jatuh kembali, firman Tuhan Elohim.”

In dit vers zegt de Eeuwige dat men van dit land zei, dat het een mensenverslinder was. Hij doelde daarmee op de woorden van de verspieders, die na hun verkenning verslag uitbrachten aan Moshe en met hun woorden het volk dermate bang maakten, dat het niet durfde, het land binnen te trekken: *“Ook verspreidden zij onder de Israëlieten een kwaad gerucht omtrent het land dat zij verspied hadden, door te zeggen: Het land dat wij zijn doorgetrokken om het te verspieden, is een land dat zijn inwoners verslindt! - Mereka juga menyampaikan kabar buruk kepada bani Israel tentang negeri yang telah mereka intai, dengan mengatakan: Negeri yang telah kami lintasi untuk mengintai di dalamnya, adalah negeri yang memakan mereka yang mendiaminya!”* (במרבר B'mid'bar [Numeri - Bilangan] 13:32).

Het klopte natuurlijk wel wat de verspieders zeiden, maar waarom verslond dit land zijn inwoners? Omdat zij slecht waren en alles deden wat een gruwel in G'ds ogen was!

Omdat de Eeuwige dit land aan Zijn volk onder ede beloofd heeft en Hij niet wilde, dat het ook hen verslindt, waarschuwde Hij hen nadrukkelijk, om niet dezelfde gruweligheden te begaan als de volken, die Hij uit dit land zal verdrijven: *“Verontreinigt u niet door dit alles, want door dit alles hebben zich verontreinigd de volken die Ik voor u uit wegdrijf. Het land toch werd verontreinigd en Ik vergold daaraan zijn ongerechtigheid, zodat het land zijn inwoners uitspuwde. Gij echter zult Mijn inzettingen en Mijn verordeningen in acht nemen en geen van deze gruwelen doen, noch de geboren Israëliet, noch de vreemdeling die in uw midden vertoeft; Want al deze gruwelen deden de lieden van het land, die voor u waren, zodat het land onrein werd. Opdat het land u niet uitspuwe, wanneer gij het verontreinigt, zoals het uitgespuwd heeft het volk, dat voor u was. - Engkau tidak boleh menajiskan dirimu dengan semua hal itu, sebab dengan semua itu, bangsa-bangsa yang akan Kuhalau dari hadapanmu, telah menajiskan diri. Dan negeri itu telah menjadi najis, dan Aku akan memperhitungkan kesalahannya atasnya, dan negeri itu akan memuntahkan ke luar penghuninya. Dan kamu harus tetap berpegang pada ketetapan-ketetapan-Ku dan peraturan-peraturan-Ku. Dan kamu tidak boleh melakukan dari setiap kejijikan itu, baik orang Israel asli maupun pengembara yang menumpang di tengah-tengah kamu. Sebab, seluruh penduduk negeri yang di depanmu itu telah melakukan semua kejijikan, dan negeri itu telah menjadi najis, supaya jangan negeri itu memuntahkan kamu ketika kamu mencemarkan negeri itu, sebagaimana dia telah memuntahkan bangsa yang di depanmu.”* (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus - Imamat] 18:24-28).

Helaas namen de Israëlieten zich deze waarschuwing niet of in elk geval niet voldoende ter harte, want het ging later dezelfde kant op als deze volken, met alle gevolgen van dien. Daarom werden de Israëlieten in ballingschap weggevoerd in de verstrooiing en zwaar gestraft voor hun overtredingen. De Eeuwige was echt boos op hen, héél boos!

Toch gelukkig bleef Hij niet boos en heeft de bergen van Israël beloofd, Zijn volk terug te brengen en het land te herstellen. Hij beloofde, dat Hij de smaad, die de slechte verspieders op het beloofde land geworpen hadden door te zeggen, dat het een land is dat zijn inwoners verslindt, volkomen weg zal nemen. Hij beloofde, dat het land van Israël niet langer zijn bewoners zal verslinden en het volk niet langer van zijn kinderen zal beroven en dat Hij zal zorgen, dat het geen vernederingen van de andere volken meer hoeft te verduren en hun hoon en spot niet meer hoeft aan te horen. En wat Hij beloofd heeft, zal Hij ook doen, *“want Hij, die beloofd heeft, is getrouw! - Karena Dia yang berjanji adalah setia”* (לברים Iv'rim [Hebreeën - Ibrani] 10:23). Amen!

Werner Stauder